
EVEREST

1316

tamadres.com

ADALET AĞAOĞLU

Ankara'nın Nallıhan ilçesinde doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra ortaokula gidebilmesi için aile Ankara'ya göçtü (1938). Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde tamamladı. Ankara D'TCF'nin Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi (1950). Açılan bir sınavla Ankara Radyosu'na girdi. Kuruluşundan sonra TRT'de çeşitli görevlerde bulundu (1951-1970). TRT Radyo Dairesi Başkanlığı'ndan kurumun özerkliğine el konulması sonucu istifa etti. Öğrencilik yıllarında başladığı yazarlığı başka hiçbir işle paylaşmadan sürdürdü. Radyo ve sahne oyunlarını romanları, öykü, anı ve deneme kitapları izledi. Bu çalışmalarında toplumumuzdaki değişim ve dönüşümlere duyarlı yaklaşımlarıyla dikkat çekti. 1973'te yayınlanan ilk romanını *Ölmeye Yatmak*'tır. Daha sonra edebiyatın diğer türlerinde yazmayı sürdürdü. Değişimler konusunda edebiyatın yapısal durumu bakımından da arayışçı davranarak, kendine özgü anlatım biçimleri geliştirdi.

tamadres.com

ADALET AĞAOĞLU
GÖÇ TEMİZLİĞİ

tamadres.com

§

Yayın No: 1316
Türkçe Edebiyat: 488

Göç Temizliği
Adalet Ağaoğlu

Yayına hazırlayan: Didem Ünal Biçicioglu
Sayfa tasarımı: Atahan Sıralar

© 2014, Adalet Ağaoğlu

© 2014, bu kitabın tüm yayın hakları

Everest Yayınları'na aittir.

Bu yapıtın yayın hakkı Adalet Ağaoğlu'nun temsilcisi
Telif Hakları ONK Ajans Ltd. Şti.'den devralınmıştır.

1. Basım: Ağustos 2014

ISBN: 978-605-141-758-5

Sertifika no: 10905

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık

Matbaa sertifika no: 12088

Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi, No: 8

Bayrampaşa/İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110

Fatih-İstanbul

Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76

e-posta: info@everestyayinlari.com

www.everestyayinlari.com

www.twitter.com/everestkitap

facebook.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

İÇİNDEKİLER

BAŞLAMADAN ÖNCE.....	7
<i>Tozlu Bir Geçitte</i>	29
“Katil Oligarşi!.. Yuuu, Yuu, Yu!”	34
<i>Yaratana Çarpıtın: Göz, Işık, Zaman</i>	37
<i>Bir Piyas Yazalım</i>	40
“Naklettiğim Gibiydi Bu Rüyada Gördüğüm”	51
<i>Orhan Peker’in Devrimci Atı</i>	55
<i>‘Lise Defteri’</i>	59
<i>Tığışı</i>	62
<i>Yazmak ve Cinayet İşlemek</i>	69
<i>Yağlı Sırık Gıcirtılarla Dönüyordu</i>	75
<i>Belirsizlik / Dilsizlik</i>	78
“Neriman Olmak”	88
“Neriman Olsun!”	91
<i>Umut Kırık Koltuk ve ‘Tak’ Sesi</i>	94
<i>Tırtıklı Bir Kuruşlar</i>	105

<i>Radyo Tiyatro Radyo Tiyatro</i>	113
<i>Bir Yol: Irak ve Lübnan'dan Amerika'ya</i>	121
<i>Yasak Düşler</i>	128
<i>Albay ve Ben</i>	142
<i>Misyoner Nesil</i>	153
<i>Candide-Bizimköy</i>	164
<i>(Cennet-Cebennem)</i>	164
<i>Yazarın Sesi, Soluğu</i>	171
<i>Nikâh, Nikâha Karşı</i>	187
<i>Merdîvenüstü</i>	193
<i>Parantez</i>	198
<i>Karanlıkta Işık Benekleri</i>	202
<i>"Gökgörmedik"</i>	208
<i>Kurtlar</i>	218
<i>Mektuplarda İştıyan ve Kararan</i>	247
<i>Kooperatifçilik: Mülkiyet Duygusu</i>	256
<i>Törenlerimiz</i>	262
<i>Günün Sonu</i>	271
DİZİN	275

BAŞLAMADAN ÖNCE*

Günlerdir kimliğimi nasıl çıkarsam, kendimi nasıl yazsam diye düşünüp duruyorum. Meğer insanın kendini yazması ne zormuş; geçmişteki kendini bugünkü kendisiyle yanyana getirip, içiçe düşürüp de, başkalarının önüne tam kendini koyması ne olmaz şeymiş! Oysa, yazdıklarımızda özyaşamımızla ilgili öğeler bulanlar, şunu nasıl kolay söylerler: “Kendini yazmış!”

Şimdi, kendimizi yazıp yazamayacağımızı anlamak için, küçük bir deneme yapmaktayım ben de:

Kendisini son kez gördüğümde babamın saçları nasıl beyazsa, ilk kez gördüğümde de bembeyazdı. Babamın saçları hep beyaz-

* Bu kitabı hazırlarken yeniden gözden geçirdiğim eski bir yazı. Bu yazım, *Türkiye Yazıları* adlı derginin 5 Ağustos 1977 sayısında pek çok dizgi, biçim yanlışlarıyla çıkmıştı. Almanya’da yayınlanan *Akzente* dergisinin 6 Aralık 1980 sayısındaki Almanca çeviri de, benim haberim yokken, *Türkiye Yazıları*’nın bu baskısından yapılmış. Bu nedenle yazımın Almancasında birçok yanlışın olabileceğini kaçınılmaz görüyorum. Ayrıca, telif hakkı dahi ödemeyen *Türkiye Yazıları*’nın bu yazımı böyle kullanım hakkını nereden bulduğu da bir soru. Çeviri Barbara Flemming tarafından “Meine Lebensgeschichte” – Benim Yaşamöyküm– başlığıyla yapılmıştır. Benim yazımın böyle bir başlığı yoktu. *Türkiye Yazıları*’nın bu konu için ana başlığı “Kendileri” idi. Altbaşlık ise “Yaşam Öyküsü”.

miş sanıyorum. Annem hemen düzeltiyor: Yirmi yedi - yirmi sekiz yaşlarına dek koyu kumral olduğunu söylüyor.

*

Nallıhan'da, girişteki yüksek taşlığı saymazsam, iki katlı bir evimiz var. Kışları birinci kattaki sedirli sobalı odayla onun bitişindeki geniş mutfakta yaşıyoruz. Ben, daha çok mutfakta, 'Koca Fatma'nın yanında yatıyorum. Yıllar sonra, "Koca Fatma'nın yatağı sıcacık olurdu ama anne" diyorum. Annem neredeyse kızıyor: "Hadi hadi, sen hiçbir zaman Fatma'nın koynunda yatmadın bir kez! Nereden çıkarıyorsun şimdi bunları?" diyor. Diretiyorum, sonunda, eh evet, bir gece, o da, Güner'in doğduğu gece, doğum sahnesini görmem doğru kaçmayacağı için, beni mutfağa, Fatma'nın yanına gönderdiklerini kabul ediyor. İsterse etmesin. O zaman kocaman kızım artık. Büsbütün de yanılmış olamam. Daha eskilerden o geceye dek de, sık sık 'Koca Fatma'nın koynunda yattığımı biliyorum ya, artık annem öyle söyleyince, emin olamıyorum. Annem onaylamasa bile, en azından onlar komşulara gece oturmasına gittikleri zamanlar Fatma'yla yatardım.

*

Mutfakta kocaman bir ocak, onun karşısına gelen duvarda da boylu boyunca bir ambar var. Ambarın üstüne, tahta kapağına öteki erkek kardeşimin, Ayhan'ın doğum gününü, saatini çakıyla kazımışlar. Kazılan harflerin, rakamların arasını un, hamur doldurmuş. Bir de sıçan pisliği görüyorum.

Birkaç yıl önce andım o mutfağı. Abim, ambar kapağına bir doğum tarihinin, saatinin kazılmış olduğunu yadsıyor. Annem, "Evet, kazılmıştı. Amcanın oğlu Ahmet kazılmıştı hattâ. Ama seninki mi, Ayhan'ınki mi, bilemiyorum. Sıçan pisliğine gelin-

ce...” diyor, yüzü hafiften kızararak kestirip atıyor: “Ambara sıçan yanaştırmazdım ki, sıçan pisliği ne gezsün, aman Allah korusun!..”

Ambarın yanında, üstünde musluklu tenekenin durduğu bir bulaşık çukuru var. Bulaşık çukurunun üstündeki pencere de yandaki büyük eve bakıyor. “Güzel Aşşanımların evi çok büyüktü, çok güzeldi” demiştim babama epey önce. “Hadi oradan, maşallah!.. Güzel Aşşe’nin evi nasıl büyük olmuşt? Mahallenin en büyük evi bizimkiydi. Ermeni eviydi bizimki” diye azarlıyor babam beni.

*

Yandaki, benim için büyük olan evin geniş bahçesini mahalleli, bağbozumu zamanları üzüm çiğnemekte, pekmez kaynatmakta kullanıyor. ‘Güzel Aşşanımdan izin alıyorlar, kazanlarını oraya kuruyorlar. Çünkü bu bahçe, oturduğumuz Aşşığı Mahalle’de (nüfus kâğıdımdaki kayda göre, Nasuh Paşa Mahallesi) üzüm çiğneme oluklarının bulunduğu tek yer. Yaz sonunun ılık gecelerinde, sonradan Baküs ya da Eski Yunan’ın Diyonisos törenlerine benzeceğim, şarapla değil, ama pekmezle, pekmez köpüğüyle kutlanan bağbozumu törenleri yaşıyoruz. Büyük ateşler yakılıyor. Üstlerine büyük kazanlar kuruluyor. Bu bahçede sabahlara dek, ateşlerin çevresinde türküler çığırılıyor, maniler söyleniyor, yığınla çocuk doğurmuş kadınla bir erkeğe kaçmayı yeni yeni kuranlar, köşekapmaca, birdirbir oynuyorlar. Başlarında nefis oyalı yazmalar...

Babam, kendinden ve çevresinden en hoşnut dönemlerinden birini yaşıyor. Herkes çok da çalışıyor çünkü, üstelik kimse yakınmıyor. Kadınlarsa çok güzel. Büyük kepeçlerle gidip gidip kazanlarda kaynayan pekmezi kabartıyorlar. Arada bir babama, bizlere, herkese, çiçekli çinko taslarda, kaynar kaynar pekmez köpüğü sunuyorlar. (Şimdi bile genzimi hoş bir kokuyla yakıyor.) Babam, beyaz, ışıklı saçlarıyla güzel kadınlar (tombul kadınlar)

arasında, yüzü, yükselen alevden ya da yediği pekmez köpüğünden turuncu bir kızılılıkla, tüyleri parlak bir horoz gibi dolaşiyor: Haydi kızlaaar, durmayın!

Bunları andığım zaman da babam düzeltmişti beni: “Hadi canım, kocaman kadınlar birdirbir mi oynarmış! Mız mız bir iki türkü mırıldanırlardı. Birdirbiri, sırta yumruğu biz, bağ aralarında oynardık. Erkekler!..” Annem de hemen onu destekliyor: “Elbet, canım... Hem, kimmiş öyle, o kadar güzel? Tombak Hatçe mi? Buldun güzeli. Bizim Fatma desen, malûm... Mahiye Halanı da bilirsin. Hem, işbaşında oyalı yazma falan olur mu? Geniş şalvarlar giyerlerdi. Başlarına da ben, beyaz tülbentler bağlatırdım...” “Boncuklu tülbentler ama! Boncuk oyasıyla çevrelenmiş...”

Ne olur sanki, o güzelim elişleri başlarında olurse? Kadınlar saçlarını oyalı yazmalarla sarmış olsalar?.. “Yok” diyor annem, “yok, yanlışın var. Oyalarımızın en güzellerini sandıklarımızda saklardık. İş zamanı kullanılmaz. Düğünlerde çıkardı bunlar ortaya, bilirsin zaten... Şurası doğru! Eğlenceler kurulurdu, evet. Kazanlar da akşam serinliğinde kurulur, iş, gece uyku saatine dek sürdürülürdü. Sabahlara dek değil ama. Sabahlara dek olur mu? Kim dayanır? Sana öyle gelmiş...”

*

Birden pekmez kaynatma törenleri bitiyor. Güzel Aışanım’ın, evimizin yanındaki bahçesinde değiliz artık. Mutfağın o yana bakan penceresine kalın beyaz patiska bir perde geriliyor. Patiska perde, akşamüstleri Aışanımların penceresinden bize ulaşan bir ut sesini bile kesiyor, onu işitilmez ediyor. Ut sesiyle de küsüşüyoruz artık.

Bir ikinci zamanı, yandaki odanın penceresinden annemin seslendiğini işitiyorum: “Eve gir, eve gir. Kesme önünü, bırak!” Aynı ânda babamın, evimizin tam karşısındaki eski hanın alt